

PRÍPRAVA MLADÝCH EKOFARMÁROV NA SOŠ VETERINÁRNEJ V NITRE

ANNA KOMORNÁ

ABSTRAKT

Práca prezentuje starostlivosť o nadaných žiakov na Strednej odbornej škole veterinárnej v Nitre. Zameriava sa na prípravu žiakov na súťaž Mladý ekofarmár. Príspevok je rozdelený do 9 častí. Úvod oboznamuje so žiakmi, ktorí majú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Radí medzi nich aj žiakov nadaných a talentovaných, ktorí sú bohatstvom spoločnosti. Druhá časť sa venuje prístupom k nadaniu a talentu na Slovensku a v Európskej únii. Popisuje doplnkové programy pre nadaných žiakov. Tretia časť oboznamuje so Strednou odbornou školou veterinárnou v Nitre, ktorá venuje práci s nadanými žiakmi veľkú pozornosť. Štvrtá charakterizuje súťaž Mladý ekofarmár, ktorá je špeciálne určená žiakom škôl poľnohospodárskeho a veterinárneho zamerania. Piata časť sa zaoberá spôsobom práce s nadanými žiakmi pri ich príprave na túto súťaž. V závere sú zhrnuté dosiahnuté výsledky starostlivosti o nadaných žiakov na škole. Hlavným cieľom práce bolo poukázať, že aj nadaní jedinci potrebujú pomoc zo strany okolia, najmä školy, aby mohli svoje nadanie a talent naplno rozvinúť. Na podporu ich nadania slúžia aj rôzne súťaže. Výsledkom správneho prístupu zo strany školy sú každoročné popredné umiestnenia žiakov školy na celoštátnych kolách súťaže.

ÚVOD

Meradlom vyspelosti každej modernej spoločnosti je starostlivosť o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Patria sem nielen žiaci znevýhodnení napr. pre rôzne telesné a duševné postihnutie, ale aj žiaci nadaní a talentovaní, ktorí majú tiež špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Nadanie a talent je veľké bohatstvo nielen pre jednotlivca, ale aj pre celú spoločnosť. Škola je vo všeobecnosti považovaná za miesto, kde by sa mali nadaní žiaci objavovať, rozpoznávať, podporovať a hlavne ďalej rozvíjať. Vyžaduje si to záujem zo strany vedenia školy, aj zo strany učiteľov, ochotu urobiť pre žiakov viac ako je bežný štandard, viac ako vyžadujú učebné osnovy a tematické plány.

NADANIE A TALENT

Existuje veľké množstvo užšie i širšie koncipovaných definícií nadania. Na Slovensku sa stretávame s dvomi prístupmi vysvetľovania podstaty nadania. Predstavitelia obidvoch koncepcií sa pritom opierajú o početné štúdie najmä zahraničných odborníkov, ako aj o závery vlastných výskumov, na základe ktorých sa svoje prístupy pokúšajú vysvetliť.

1. Monodimenzionálna teória nadania – je teória poprednej predstaviteľky psychológie nadania Jolany Laznibatovej, ktorá diferencuje intelektové a neintelektové nadanie, rozlišuje medzi pojmami nadanie a talent. Nadaný jedinec preukazuje svoje nadpriemerné schopnosti v intelektuálnej oblasti a talentovaný jedinec v mimointelektovej oblasti – v hudobnom, výtvarnom, pohybovom, tanečnom umení.

J. Laznibatová Nadané dieťa jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie (2001)

2. Multidimenzionálna teória nadania – túto teóriu presadzuje Vladimír Dočkal, popredný predstaviteľ psychológie nadania. K základným tézám tohto autora patrí chápanie nadania a talentu za synonymné a ich podstatou je spôsobilosť človeka vykonávať činnosť. Z hľadiska formovania talentov v školskom prostredí presadzuje názor integrovaného vzdelávania nadaných žiakov, pričom sa rovnako ako Laznibatová prikláňa k názoru nevyhnutnosti považovať nadaného žiaka za žiaka so špeciálnymi edukačnými potrebami. *Ján Perhács a kol. (2005 str. 310)*

V krajinách Európskej únie sa uplatňujú obidva modely s integrovanými i segregovaným vzdelávaním nadaných. Doteraz nie je vyriešená otázka, ktorá forma je pre nadaných vhodnejšia. Každá krajina má svoje špecifiká a tradície.

Fenomén nadania je s ohľadom na svoju mnohofaktorovú podmienenosť veľmi špecifický a prejavy jednotlivých detí je potrebné posudzovať individuálne. Výchovno-vzdelávací systém pre nadané deti musí byť flexibilný, pružný, nesmie byť ohraničený, musí akceptovať individuálne potreby, schopnosti nadaných žiakov, špecifickosť ich záujmov, ale zároveň ako sa domnieva J. Perhács a kol. v diele Multidimenzionálne aspekty výchovy a vzdelávania (2005 str.315) nemá žiaka vytrhávať z prirodzeného sociálneho prostredia, okruhu rovesníkov a má saturovať rozvoj sociálnych a komunikatívnych kompetencií v prostredí, v ktorom sa dieťa po ukončení školy bude ďalej pohybovať.

Ak chceme aby sa nadanie jedinca naplno rozvinulo je nevyhnutné jeho včasné rozpoznanie a komplexná podpora zo strany najbližšieho rodinného prostredia a tiež aj zo širšieho sociálneho prostredia vrátane školy. Spoločnosť by preto mala vytvoriť adekvátne podmienky pre starostlivosť o nadaných žiakov, lebo je omylom myslieť si, že nadaní jedinci sa dostanú na vrchol možností len na základe svojich mimoriadnych schopností a bez cudzej pomoci. Pri dosahovaní vysokých výkonov je totiž každý človek odkázaný na pomoc okolia, t.j. rodičov, vychovávateľov, učiteľov. *P. Seidler a V. Kurincová (2004 str. 129)*

Identifikácia nadaných žiakov v škole je považovaná za problematickú, pretože učitelia nemajú na jednej strane na ňu čas a na druhej strane nemajú k dispozícii nejaké objektívne pomôcky napr. vo

forme psychologických testov. Identifikácia je viac-menej založená len na subjektívnej mienke učiteľov. (Dočkal, 1993)

Ako uvádzajú viacerí autori (Klindová, 1972, Laznibatová, 2001), učitelia pri určovaní nadaných detí veľmi často nadhodnocujú deti dobré, poslušné, bezproblémové, ochotné a snaživé, pripravené vždy k dobrým výkonom, prispôsobivé, priateľské, ktoré sa učia na samé jednotky, čo však predstavuje len veľmi úzky pohľad. Učitelia si pritom neuvedomujú, že prejavy nadania môžu byť často zvláštne, netypické, ba až nepochopiteľné. Na takúto prácu by však mali byť učitelia pripravovaní už počas štúdia.

Pre nadané deti sa robí ponuka doplnkových programov, ktoré uspokojujú ich špeciálne požiadavky. Môžu mať podobu záujmových krúžkov, súťaží, letných táborov alebo základných umeleckých škôl. Tieto programy pomáhajú rozvíjať vedomosti a zručnosti žiakov, podmieňujú rozvoj aktívnej zložky nadania. Pre rozvoj žiakov škôl poľnohospodárskeho a veterinárneho zamerania je určená súťaž Mladý ekofarmár. Stredná odborná škola veterinárna v Nitre venuje príprave svojich žiakov na túto súťaž veľkú pozornosť o čom svedčia popredné umiestnenia žiakov školy v celoštátnych kolách súťaže.

STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA VETERINÁRNA NITRA

Škola bola založená v roku 1960, aby vychovávala nových odborníkov v súvislosti s rozvojom vtedajších jednotných roľníckych družstiev (JRD) i štátnych majetkov. Nebolo vôbec náhodné, že škola vznikla v Nitre, kde už pôsobila Vysoká škola poľnohospodárska (dnešná SPU), výskumné ústavy i ďalšie inštitúcie zamerané na poľnohospodárstvo.

Po päťdesiatych rokoch od svojho vzniku má škola zriadené a technicky dobre vybavené učebne biológie, chémie, veterinárstva, rastlinnej a živočíšnej výroby, laboratóriá, hospodárske budovy, voliériu, skleníky, školskú záhradu a školský internát. Odbornému vzdelávaniu žiaka napomáha aj veterinárna ambulancia v areály školy. Škola úspešne rozvíja aj spoluprácu so strednými odbornými školami podobného zamerania v zahraničí (Kroměříž, České Budějovice, Zootermeer v Holandsku). Veľkej obľube medzi žiakmi sa tešia práve výmenné pobyty na uvedených školách, ktoré umožňujú žiakom zážitkovou formou prehĺbiť si vedomosti a získať nové skúsenosti.

Vedenie školy podporuje prácu s nadanými a talentovanými žiakmi, preto sa pravidelne podieľa na organizovaní rôznych súťaží súvisiacich s profilom absolventa napr. SOČ, Mladý chovateľ, Mladý ekofarmár. Škola viackrát prijala pod svoju strechu krajské kolá SOČ, pravidelne organizuje krajské kolo súťaže mladý ekofarmár. V roku 1999 sa na škole konalo celoštátne kolo SOČ a v roku 2010 celoštátne kolo Súťaže o mlieko (Mladý ekofarmár).

MLADÝ EKOFARMÁR

Súťaž Mladý ekofarmár je súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu v stredných odborných školách poľnohospodárskeho zamerania v Slovenskej republike. Súťaž vyhlasuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, odborným garantom je Štátny inštitút odborného vzdelávania. Súťaž má postupový charakter a končí sa celoštátnym kolom.

Mladý ekofarmár je dobrovoľná záujmová činnosť pre žiakov druhých, tretích a štvrtých ročníkov. Je založená na systematickej práci s talentovanou mládežou, podporuje jej súťaživosť, napomáha rozvíjať odbornosť mladých ľudí. Súťaž je zameraná na odbornú poľnohospodársku problematiku. Svoju históriu začala písať v roku 1999.

Poslaním súťaže je:

1. Prispieť k vyhľadávaniu talentovaných a nadaných žiakov v školách.
2. Vytvárať trvalý vzťah k poľnohospodárstvu a k svojmu odboru.
3. viesť žiakov k samostatnej tvorivej činnosti, upevňovať ich záujem o sebavzdelávanie.
4. Prispievať k účelnému a efektívnemu využívaniu voľného času žiakov.
5. Vytvárať pre žiakov konkurenčné prostredie na vzájomné porovnávanie svojich schopností, zručností a vedomostí formou súťaženia a tvorivej spolupráce.
6. Vytvárať pre školy a pre pedagogických zamestnancov konkurenčné prostredie na hodnotenie a porovnávanie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu v jednotlivých školách.
7. Umožňovať pedagógom škôl spätne využívať poznatky získané na súťažiach na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Časti súťaže:

1. časť – vedomostný test, ktorý sa skladá z 30 otázok z oblasti legislatívy SR a legislatívy EU, z oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, ekológie a ochrany životného prostredia.
2. časť – vlastné dojenie. Hodnotí sa prístup k zvieratú, dodržiavanie hygienických zásad pri dojení a správna technika dojenia.
3. časť – hodnotenie kvality mlieka a degustačné skúšky. Hodnotí sa stanovenie vlastností mlieka a zatriedenie mlieka podľa znakov kvality.
4. časť – laboratórne skúšky. Hodnotí sa zručnosť a presnosť žiakov pri titračnom stanovení kyslosti mlieka, stanovení hustoty mlieka a pri identifikácii zápalových procesov pomocou NK-testu.

PRÍPRAVA MLADÝCH EKOFARMÁROV

Nadaným a talentovaným žiakom je na škole venovaná veľká pozornosť. Škola preferuje integrovaný variant vzdelávania nadaných žiakov, ktorý sa realizuje v bežnom prostredí školy, ale okrem základného učiva sa aplikuje prehĺbovanie učiva pre nadaných žiakov. Uvedomujeme si, že nadaným žiakom nestačí len poskytnúť viac učiva, pretože sú schopní zapamätať si viac faktov, prípadne mať na nich vyššie nároky. Je potrebné pracovať s nimi diferencovaným spôsobom a zabezpečiť im v maximálnej miere realizáciu ich edukačných potrieb. Výhody integrovaného vzdelávania vidíme v tom, že motivuje ostatných žiakov, stimuluje ich k vyšším výkonom a obohatenie učiva môže zvyšovať vedomostnú úroveň ostatných žiakov.

Na identifikáciu nadaných žiakov na škole používame metódu pedagogického pozorovania, to znamená dlhodobjšie skúmanie výkonových i osobnostných charakteristík žiaka rôznymi pedagógmi. Výhodou školy je, že žiaci majú predmety so zložkou praktické cvičenie, kde môžu naplno prejavíť nielen intelektovú zložku nadania, ale aj svoju zručnosť, aktivitu, samostatnosť. Výber je koncipovaný ako prirodzená súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu.

Učitelia školy pri edukácii nadaných žiakov vychádzajú zo všeobecných cieľov rešpektovaných v našej spoločnosti a zohľadňujú špecifiká našej SOŠ vyplývajúce z profilu absolventa. Opierajú sa aj o koncepciu rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15-20 rokov (projekt „Milénium“). Cieľom tejto reformy je premeniť tradičné encyklopedicko-memorovacie školstvo na tvorivo-humánnu výchovu a vzdelávanie.

Škola cíti potrebu reagovať aj na ekonomický a sociálny vývoj spoločnosti v európskom kontexte, aby žiaci našli to, čo potrebujú (učiť sa pre život) a vedeli používať nadobudnuté vedomosti a zručnosti pri riešení každodenných problémov.

Učitelia školy v spolupráci s vedením školy hojne využívajú aj doplnkové programy pre nadané deti v podobe súťaží – SOČ, Mladý chovateľ, Mladý ekofarmár. Súťaže pomáhajú rozvíjať vedomosti a zručnosti žiakov, podmieňujú rozvoj aktívnej zložky nadania. Škola má veľmi dobré materiálo-technické vybavenie, učitelia podporu vedenia a tak každoročne organizujú školské aj krajské kolo súťaže Mladý ekofarmár, ktorá svojim zameraním najlepšie zodpovedá profilu absolventa.

Do tejto súťaže sa zapájajú žiaci tretieho a štvrtého ročníka, ktorí už majú primerané vedomosti z problematiky danej obsahom súťaže. Žiaci sa zapájajú na princípe dobrovoľnosti v počte asi dvaja až štyria z triedy – čo predstavuje v školskom kole asi 20 – 25 súťažiacich. Je to práve optimálne z hľadiska druhej časti súťaže, ktorá sa uskutočňuje na pracovisku spoločnosti RADAR s.r.o. Zbehy, ktorá sa zameriava na produkciu mlieka. Je to optimálne aj z hľadiska kapacity laboratórií, v ktorých sa uskutočňuje zmyslové hodnotenie a chemické analýzy. Súťaž je postupová, do krajského kola postupujú štyria žiaci školy. Do celoštátneho kola postupujú štyria najúspešnejší žiaci z kraja. Teší nás, že súťaž je pre žiakov taká zaujímavá, že napriek jej veľkým nárokom na rozsah vedomostí a praktickým úlohám, ktoré musia žiaci zvládnuť, je zapojenie žiakov každý rok väčšie. Keď si spomíname na začiatky práce s nadanými žiakmi pri ich príprave na túto súťaž, je vidieť ten veľký pokrok, ktorý sme na našej škole pri práci s nadanými žiakmi dosiahli. Svedčia o tom každoročné popredné umiestnenia žiakov školy v celoštátnom kole tejto súťaže. Úspechy žiakov školy sú pre učiteľov veľkým potešením a motiváciou do ďalšej práce s nadanými žiakmi. Zvlášť veľkou hrdosťou nás naplňuje umiestnenie žiakov školy na tohtoročnom 14. ročníku, ktorý sa konal 25. – 27. marca 2013 na Strednej odbornej škole, Kušníerska brána v Kežmarku, kde sa žiaci našej školy umiestnili na druhom a treťom mieste.

Tabuľka 1 Umiestnenie školy v celoštátnej súťaži Mladý ekofarmár v rokoch 2009 - 2013.

Ročník	Rok	Organizátor	Poradie	Súťažiaci	Škola
X.	2009	SOŠ Kežmarok	1 2 3	Ľubica Bruchatá Ján Kovalčík Dominika Tvrdoňová	SOŠ Topoľčany SOŠ Kežmarok SOŠ vet. Nitra
XI.	2010	SOŠ vet. Nitra	1 2 3	Zuzana Chrienová Tomáš Ďurina Matej Lupták	SOŠ vet. Nitra SOŠ Topoľčany SOŠ B.Bystrica
XII.	2011	SOŠ PaSV Trnava	1 2 3	Tomáš Ďurina Jaroslava Molnárová Pavol Oberla	SOŠ Topoľčany SOŠ vet. Nitra SOŠ Kežmarok
XIII.	2012	SOŠ Pruské	1 2 3	Stela Olejárová Pavol Oberla Jeannette Bališová	SOŠ Kežmarok SOŠ Kežmarok SOŠ Trnava
XIV.	2013	SOŠ Kežmarok	1 2 3	Martin Malatinec Andrej Alaksa Monika Čmelková	SOŠ Zvolen SOŠ vet. Nitra SOŠ vet. Nitra

Učitelia školy sú menovaní ŠIOV za členov odborných komisií v jednotlivých častiach súťaže, kde uplatňujú svoje odborné i pedagogické schopnosti. Získavajú tak zároveň nové skúsenosti, ktoré môžu spätne využívať na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu na škole i na prácu práve s talentovanou mládežou.

Učitelia kombinujú vzdelávanie nadaných žiakov v škole priamo na vyučovaní so vzdelávaním formou mimoškolských aktivít. Napríklad príprava žiakov na prvú časť súťaže – vedomostný test sa realizuje rozšírením základného učiva priamo na hodinách predmetov súvisiacich so súťažou napr.: Hygiena potravín, Chov hospodárskych zvierat, Mechanizácia, Veterinárna starostlivosť.

Na druhú časť súťaže – vlastné dojenie sa žiaci pripravujú v skupinách mimo vyučovania priamo na farme vlastným dojením. Na tretiu a štvrtú časť sa pripravujú tiež v skupinách v laboratóriu školy.

Pozitívne na práci s nadanými deťmi je aj to, že spoločné ciele zlepšujú komunikáciu medzi učiteľmi a žiakmi. Žiaci oceňujú snahu učiteľov prepájať učivo so životom a osobnými skúsenosťami žiakov.

ZÁVER

Cesta veterinárneho a poľnohospodárskeho vzdelávania nie je jednoduchá. Na jednej strane narastajú požiadavky na kvalitu produktov živočíšnej výroby, na kvalitu potravín a druhej strane ubúda odborníkov, ktorí by mali túto výrobu zabezpečiť. Je preto potrebné medzi žiakmi, ich rodičmi, širokou laickou i odbornou vedomosťou oživiť záujem práve o vzdelávanie v tejto oblasti. A práve tu významnú úlohu zohráva Stredná odborná škola veterinárna v Nitre so svojimi študijnými odbormi. Škola má materiálne technické vybavenie a učiteľov ochotných vzdelávať sa, ochotných urobiť pre žiakov niečo viac. Výrazne sa to prejavuje najmä pri práci s nadanými a talentovanými žiakmi, o čom môže svedčiť účasť žiakov na súťaži Mladý ekofarmár, kde sa pravidelne umiestňujú na popredných miestach. Výsledky žiakov zlepšujú vonkajšie hodnotenie školy.

V našej práci sme sa zamerali práve na metódy identifikácie nadaných žiakov školy, metódy ich výchovy a vzdelávania so zameraním na prípravu na súťaž Mladý ekofarmár. Každoročné popredné umiestnenia žiakov školy a najmä tohtoročné druhé a tretie miesto našich žiakov na celoslovenskom kole v silnej konkurencii 24 žiakov z celého Slovenska i zo susednej Českej republiky svedčí o správnosti použitých foriem a metód práce s nadanými žiakmi.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

V. Dočkal, 1993. - Klasifikačný hárok talentov. In Pedagogická revue, č. 3-4, str. 63-79.

Ľ. Klindová, 1972. - Pokus o presnejšiu charakteristiku rozumovo nadaného dieťaťa. Záverečná správa, Bratislava: VÚP.

J. Laznibatová, 2001. - Nadané dieťa, jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie. Bratislava: IRIS, 394 s. ISBN 80-88778-32-8.

J. Perhács – Bujnová, Ducovičová - Multidimenzionálne aspekty výchovy a vzdelávania. Nitra: PF UKF 2005. 343 s. 80-8050-893-3.

http://www.siov.sk/odborná_tvorivosť/Mladý_ekofarmár/organizačný_poriadok

ADRESA AUTORA

Ing. Anna Komorná
SOŠ veterinárna Nitra
Dražovská 14
940 01 Nitra
annakomorna@azet.sk